

Nr 7.

Ankom till riksdagens kansli den 16 mars 1915 kl. 4 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckt motion om likställighet mellan städer och landsbygd i avseende å antalet representanter i landsting.

Närvarande: herrar Edén, Hellberg, Bellinder*), K. J. Ekman, von Geijer, Kjellén, von Mentzer, Olof Olsson, von Zweigbergk, greve Alexander Hamilton, Gullberg*), Larsson i Västerås, Magnusson i Tumhult, Räf, Beckman, Hallén*), Kropp*), Jönsson i Slätåker*), Janson i Bråten och Sterne.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

I en inom andra kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, nr 66, har herr *Johansson* i Brånalt hemställt, »att riksdagen ville besluta sådan ändring av Kungl. Maj:ts förordning om landsting, att städer och landsting bliva fullt likställda, angående antalet landstingsmän som de olika valkretsarna äga rätt att välja i förhållande till folkmängden, på så sätt, att invånareantalet, som skall utgöra grunden för val av varje landstingsman, bestämdes till ett fullt tal av 4,000 såväl i stads- som landsvalkretsar».

Beträffande den motivering, motionären anført för sin hemställan, hänvisar utskottet till motionen.

Såsom motionären framhållit väcktes av honom vid 1914 års B-riksdag en motion överensstämmande med den nu förevarande. Motionen, som av konstitutionsutskottet avstyrktes, blev av båda kamrarna avslagen. I sitt utlåtande med anledning av motionen yttrade utskottet, efter att hava redogjort för tillkomsten av nu gällande stad-

*Utskottets
yttrande.*

Bihang till riksdagens protokoll 1915. 5 saml. 6 häft. (Nr 7.)

ganden om grunderna för antalet landstingsmän i stads- och lantvalkretsar:

»Såsom framgår av denna redogörelse för de ifrågavarande bestämmelsernas tillkomst, har rätten för städerna att i förhållande till sin folkmängd erhålla en starkare representation i landstingen, än landsbygden, föranletts av en strävan att trygga städernas intressen emot att undertryckas från landsbygdens sida, i det att man hyst farhågor för att inom landstingen intressemotsatser skulle uppstå mellan landsbygd och städer, samt städerna härvid på grund av sin ringare folkmängd kunde bli lidande, därest de i fråga om rätten att välja representanter jämfördes med landsbygden. Det synes utskottet, att utvecklingen sedan år 1862 gått i den riktning, att dessa skäl icke längre hava samma giltighet som förut. I regel torde nämligen numer några större motsättningar mellan landsbygd och städer knappast förekomma inom landstingen. Å landsbygden har också en stor mängd samhällen uppstått, som, ehuru de i administrativt hänseende fortfarande tillhöra denna, dock äro av mer eller mindre utpräglad stadstyp. Och slutligen har den genom inflyttning och andra omständigheter starka folkökningen i städerna samt den under de senaste decennierna livliga stadsbildningen gått i riktning av en utjämning mellan landsbygdens och städernas inbördes folkmängdsförhållanden. Såsom framgår av bifogade tablå*) har denna förskjutning av befolkningsförhållandena till minskning av landsbygdens övermakt icke minst fortgått efter 1907, då nu gällande grunder för representationen i landstingen fastställdes. Det förhåller sig också som motionären påpekat, att genom den olikhet i städernas och landsbygdens representation i landstingen, som nu är gällande, de i landstingen deltagande städerna erhålla på valen till första kammaren ett större inflytande än landsbygden.

Emellertid finner sig utskottet icke kunna på grund av nu föreliggande motion tillstyrka någon åtgärd i dess syfte. Frågan är nämligen av den betydelsefulla och grannlaga natur, att den för sitt allsidiga bedömande kräver en ingående prövning av åtskilliga olika omständigheter, som vid en rubbning av dessa grunder för landstingens sammansättning måste komma i betraktande, och tillräckligt material för en sådan prövning föreligger icke. Härtill kommer, att några allmänna önskningspunkter i den av motionären angivna riktningen icke, så vitt till utskottets kännedom kommit, blivit framställda.»

I likhet med konstitutionsutskottet vid 1914 års B-riksdag anser utskottet, att någon lagändring i den av motionären avsedda riktningen ej kan vidtagas utan en ingående undersökning av de olika omständigheter, som föranlett den nu bestämda olikheten i landsbygdens och städernas representation inom landstingen och som alltjämt måste tagas i betraktande. Någon sådan undersökning har motionären dock ej heller denna gång sökt åvägabrinda. Han har, utan någon utredning i sak, liksom föregående år inskränkt sig till att föreslå, att utan vidare en ny gemensam grund för antalet landstingsmän från så väl stads- som landsvalkretsar skulle införas i landstingsförordningen, nämligen val av en landstingsman för varje 4000-tal invånare.

*) Här utesluten.

För att åtminstone i någon mån kunna bedöma verkningarna av en dylik lagändring har utskottet med ledning av siffrorna för 1912

L ä n	Förändring i antalet landstingsmän enligt den föreslagna utgångssiffran av 4000 för såväl land som stad.		
	Landsbygd	Städer	Total ökning landstingsmän
Uppsala län	+ 5	— 2	+ 3
Örebro »	+ 7	— 3	+ 4
Östergötlands län	+ 9	— 2	+ 7
Malmöhus »	+ 14	— 9	+ 5
Västernorrlands »	+ 12	— 3	+ 9
Jämtlands »	+ 6	+— 0	+ 6
Summa	= + 53	= — 19	= + 34

och 1914 års landstingsmannaval verkställt en undersökning med avseende å sex län i riket. Det har därvid, såsom av här intagna tablå framgår, visat sig, att i de län undersökningen omfattat landsbygdens representantantal skulle ökas med 53 och städernas minskas med 19; den totala ökningen av landstingsmän i ifrågavarande län komme sålunda att uppgå till 34. Om proportionen antages i stort sett hava sin motsvarighet för samtliga län i riket, skulle detta innebära en ökning av landsbygdens representantantal med över 200 och en minskning av stadsrepresentanternas antal med över 70; alltså under nämnda förutsättning en totalökning av antalet landstingsmän med omkring 130. Dessa siffror äro visserligen blott ungefärliga men giva dock otvivelaktigt vid handen, vilka väsentliga rubbningar i landstingens sammansättning den ifrågasatta ändringen av landstingsförordningen skulle åstadkomma.

Det visar sig ävenledes vid en undersökning av landstingsmännens antal från stads- och från lantvalkretsar, att den numeriska övervikt, som landsbygden äger i landstingen gentemot de däri deltagande städerna, alltjämt är högst avsevärd. Så överstiger stadsrepresentanternas antal allenast i två landstingsområden en tredjedel av landstingsmännens antal, uppgår i ett landstingsområde till jämnt nämnda kvot samt kommer icke i något av övriga tjugutre upp till tredjedelen av landstingsmännens totalantal. Även detta förhållande synes utskottet ådagalägga, att något behov att nu företaga en så genomgripande omreglering till landsbygdens förmån, som motionären föreslår, icke föreligger. Härtill

kommer, att motionären lika litet nu som vid sistlidne riksdag förebragt några bevis för att önskingar om en dylik omreglering skulle förefinnas.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att herr Johanssons ifrågavarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 16 mars 1915.

På konstitutionsutskottets vägnar:

NILS EDÉN.
